

Stand van zaken
resultaat BUIG-budget
2015

Aanleiding

Onlangs is door Optimisd de Bestuursrapportage 2015 vastgesteld. In de rapportage wordt een schets gegeven van de ontwikkelingen en resultaten over het eerste halfjaar 2015. Tevens is voor elke deelnemende gemeente een prognose afgegeven over het te verwachten resultaat op het budget op grond van de Wet bundeling van uitkeringen inkomensvoorziening aan gemeenten 2015 (BUIG-budget).

Voor de gemeente Boekel wordt voor 2015 een tekort op het BUIG-budget verwacht. In de bijgevoegde notitie wordt nader ingegaan op deze prognose en op de oorzaken van het ontstaan van het tekort. Tevens wordt ingegaan op de maatregelen die Optimisd reeds heeft getroffen of nog worden getroffen om het tekort zoveel mogelijk te beperken. Tot slot wordt ook een doorkijk naar 2016 en volgende jaren gegeven.

Verdeelmodel en Vangnetregeling

Gemeenten ontvangen van het Rijk budget om bijstandsuitkeringen te betalen, het zogenaamde BUIG-budget. Dit budget is echter niet altijd kostendekkend. Wanneer de gemeente een tekort heeft kan, onder voorwaarden, een beroep worden gedaan op een aanvullende uitkering van het Rijk, de Vangnetuitkering. Om in aanmerking te komen voor een Vangnetuitkering moet de gemeente in ieder geval tijdig (extra) maatregelen hebben getroffen om tekorten zoveel mogelijk te beperken.

Om de budgetten over de gemeenten te verdelen wordt door het Rijk gebruik gemaakt van een Verdeelmodel. Per 2015 is, met de inwerkingtreding van de Participatiewet, een nieuw Verdeelmodel ingevoerd. Voor 2016 is het nieuwe model op onderdelen weer aangepast.

Het systeem van aanvullende uitkeringen, Vangnetregeling genoemd, is met de invoering van het nieuwe Verdeelmodel, gewijzigd. Tot 2014 gold een eigen risico van 10% van het BUIG-budget. Was het tekort op het BUIG-budget groter dan kon de gemeente, onder voorwaarden, een beroep doen op een aanvullende uitkering voor het meerdere.

Voor 2015 en 2016 geldt een nieuwe vangnetregeling. Het eigen risico van de gemeente is verlaagd tot 5% van het BUIG-budget. Daarboven geldt een getrapte vergoeding. Tekorten tussen de 5% en 10% van het BUIG-budget worden voor 50% vergoed. Het tekort dat meer is dan 10% van het budget wordt volledig vergoed. De nieuwe Vangnetregeling is dus wat gunstiger.

Een vangnetregeling moet tijdig worden aangevraagd, uiterlijk 15 augustus 2016. Bij de aanvraag moet een globale analyse worden gevoegd van de mogelijke oorzaken en de omvang van het tekort. Tevens moet worden ingegaan op de financiële resultaten van voorgaande jaren en op de verwachte ontwikkelingen van het budget in de komende jaren. Er moet tevens een overzicht worden gegeven van wat de gemeente in 2015 feitelijk heeft gedaan om het tekort het hoofd te bieden en hoe zij het effect daarvan kwalificeert. Verder moet een document worden bijgevoegd waarmee het college de gemeenteraad in 2015 heeft geïnformeerd over zijn analyse en de maatregelen die worden genomen dan wel worden overwogen om tot tekortreductie te komen. Ook moet een document worden bijgevoegd waaruit de opvattingen van de gemeenteraad blijken.

Prognose resultaat 2015

Algemeen

In de gemeenten deel uitmaken van de GR Optimisd en Boekel, was in het eerste halfjaar van 2015, sprake van een stijging van het klantenbestand. Het totaal gemiddelde klantenbestand Participatiewet van de ISD-gemeenten en Boekel is in het eerste halfjaar gestegen van 1.106 naar 1.145. Een stijging van 3,5%. Het gemiddelde IOAW/IOAZ klantenbestand is gestegen van 85 naar 101. Een stijging van 18,6%. Het gemiddelde Bbz-klantenbestand is gestegen van 14 naar 17. Een stijging van 17%. Deze ontwikkeling van het klantenbestand is in lijn met landelijke ontwikkelingen. Uit recente CBS-gegevens blijkt dat weliswaar sprake is van een herstel van de arbeidsmarkt maar dat nog steeds sprake is van een stijging van het aantal bijstandsgerechtigden. De groei van het aantal zwakt echter wel af. Landelijk was in het eerste halfjaar 2015 sprake van een stijging van het gemiddelde klantenbestand Participatiewet (jonger dan 65 jaar) van 371.000 (gemiddelde over 2014) naar 384.100. Een stijging van 3,5%. Het gemiddelde IOAW/IOAZ-klantenbestand is in deze periode gestegen van 17.300 tot 20.000. Een stijging van 15,5%. (Noot: landelijke cijfers over het Bbz-bestand zijn niet bekend.)

Landelijk beeld

Landelijk is het beeld dat door de economische crisis en de hoge werkloosheid steeds meer mensen een beroep moeten doen op een bijstandsuitkering. Er zijn weliswaar inmiddels de eerste tekenen van

een voorzichtig herstel, maar de ervaring leert dat instroom in de bijstand en IOAW met vertraging de conjunctuur volgt.

Vergeleken met eind 2014 waren de werkloosheidscijfers per augustus 2015 als volgt:

Nederland 10,2% (2014: 10,3%). Regio Noordoost-Brabant 9,1% (2014: 9,0%). Gemeente Boekel 6,6% (2014: 5,9%).

Ook de instroom van nieuwe doelgroepen na invoering van de Participatiewet (mensen die voorheen in aanmerking kwamen voor een WSW-baan of een Wajong-uitkering) heeft een verhogend effect. Daarnaast leidt de verhoogde taakstelling van de huisvesting van vergunninghouders tot een stijging van de instroom.

Het Rijk houdt er rekening mee dat de klantenbestanden de komende jaren nog zullen stijgen.

Situatie gemeente Boekel

In afwijking van het landelijk beeld is in de gemeente Boekel sprake van een daling van het klantenbestand. Het totale gemiddelde klantenbestand is gedaald van 104 tot 102 klanten. Een daling van 2,5% (peildatum 30 september 2015). De instroom was in de eerste 9 maanden van dit jaar 20 klanten. Er zijn 25 klanten uitgestroomd.

In verband met de genomen maatregelen wordt verwacht dat het gemiddelde klantenbestand zich in de tweede helft van dit jaar stabiliseert op 102 klanten. Met dit gemiddeld aantal klanten wordt voor 2015 een tekort op het BUIG-budget verwacht van € 182.137. In 2014 was er ook sprake van een tekort. Dit bedroeg € 166.843.

Boekel	2014	2015
Toegekend budget	€ 981.720	€ 984.696
Lasten	€ 1.163.499	€ 1.184.421
Baten	€ 14.936	€ 17.588
Resultaat	€ -166.843	€ -182.137
Tekort als % van budget	-17%	-18%

**Noot: het budget voor 2015 betreft nog een voorlopig budget, het definitieve budget zal binnenkort worden vastgesteld.*

Als de gemeente voldoet aan de voorwaarden, dan bestaat bij dit tekort recht op een Vangnetuitkering van € 100.884.

Oorzaken van het tekort

Het lijkt opmerkelijk dat bij een daling van het gemiddeld klantenbestand er toch sprake is van een fors tekort. Dit kan als volgt worden verklaard.

De belangrijkste reden voor het tekort is het relatief laag BUIG-budget van de gemeente Boekel. Bij de verdeling van het macro BUIG-budget valt Boekel onder de categorie 'kleine gemeenten'. Voor deze categorie geldt ook binnen het nieuwe Verdeelmodel dat het budget wordt vastgesteld op basis van de werkelijke uitgaven twee jaar eerder (T-2). Met andere woorden, het budget voor 2015 is bepaald op basis van de uitgaven in 2013. In dat jaar was het klantenbestand kleiner en waren de uitgaven beduidend lager. De uitgaven in 2013 waren € 972.426, nu voor 2015 € 1.184.421.

De stijging van de gemiddelde uitkeringskosten draagt ook bij tot het budgettekort. Deze stijging houdt verband met de wijziging van samenstelling van het klantenbestand. Het aantal IOAW-uitkeringen is hoger, hetgeen meer kosten met zich meebrengt omdat in het algemeen deze uitkeringssoort duurder is dan een bijstandsuitkering. Ook is het aantal mensen verblijvend in een inrichting in 2015 wat lager (ultimo 2014: 35, per september jl. 29). Deze categorie uitkeringsgerechtigden heeft een lagere bijstandsuitkering.

Maatregelen

Het beleid is en blijft gericht op het zoveel mogelijk beperken van de instroom, een vergroting van de uitstroom en het verhogen van de inkomsten uit debiteurenbeheer.

Daarnaast is al in 2014 gestart met de invoering van extra maatregelen, gericht op zoveel mogelijk schadelastbeperking. Het betreft de volgende verbetermaatregelen:

1. Het voeren van preventiegesprekken bij einde WW-uitkering met als doel instroom in de WWB en IOAW/IOAZ te voorkomen.
2. Het, in samenwerking met WSW-bedrijven IBN en WSD, realiseren van extra uitstroom door het invullen van vacatures van het WSW-bedrijf door klanten met een Participatiewet- of IOAW/IOAZ uitkering, met inzet van loonkostensubsidie (transitiearrangement).

3. Het vergroten van uitstroom door de invoering van de methodiek 'Groepsgericht Werken'.
4. Het vergroten van uitstroom door samenwerking met regiogemeenten en werkgevers in het Werkbedrijf, gericht op het realiseren van extra plaatsingen in garantiebanen.
5. De verbetering van de effectiviteit en de resultaten van het debiteurenbeleid.
6. Nog meer inzetten op sturing op resultaat door het verder ontwikkelen van het managementinformatiesysteem.

De stand van zaken van de invoering van deze verbetermaatregelen is als volgt.

1. Preventiegesprekken einde WW-uitkering

In oktober is gestart met de (groepsgewijze) preventiegesprekken voor degenen die op korte termijn de maximale uitkeringsduur van de WW-uitkering gaan bereiken. Doel is de instroom in de Participatiewet en IOAW zoveel mogelijk te beperken.

2. Samenwerking met WSW-bedrijf

De gemeente Boekel neemt deel aan het samenwerkingsverband IBN. Met invoering van de Participatiewet kunnen geen nieuwe mensen meer instromen in de Wet Sociale Werkvoorziening (WSW). Het WSW-bedrijf heeft belang bij continuïteit van haar productie en wil haar expertise en infrastructuur in stand houden. Er zijn bestuurlijk afspraken gemaakt om de vacatures die ontstaan door natuurlijk verloop, in te vullen door de inzet van uitkeringsgerechtigden. Het gaat om een nieuw project waarbij klanten met een gedeeltelijke arbeidsongeschiktheid, die na gebleken geschiktheid voor de aard van de werkzaamheden, een jaarcontract krijgen aangeboden. Bij de inzet van deze klanten zal er gebruik worden gemaakt van loonkostensubsidie. Op deze manier zullen er in 2015 en 2016 klanten uitstromen naar betaald werk bij IBN. Met IBN zijn uitvoeringsafspraken gemaakt en is een taakstelling met betrekking tot het aantal te plaatsen klanten afgesproken voor de periode 2015-2016. In principe betekent het voor 2015 dat de te realiseren besparing (in de zin van extra uitstroom) volgens de raming behaald wordt.

3 Invoering methodiek Groepsgericht Werken

De re-integratiebudgetten staan onder druk. De gemeenten krijgen minder geld van het Rijk. De bedoeling is om meer te gaan doen met minder geld. Re-integratie en activering zullen anders worden vormgegeven met als doel als onze klanten te ondersteunen in het vinden van betaald werk. Of als dat niet haalbaar is, ze maximaal te laten participeren in de samenleving. Dat betekent ook dat er andere vormen van dienstverlening worden ingezet. In 2015 wordt gestart met groepsgerichte re-integratie. Dat betekent dat de klantmanagers van Optimisd de klanten vaker gaan zien. Dit onder het motto "alles wat je aandacht geeft groeit". Dit zal tweeledig zijn. Enerzijds zullen er klanten zijn die niet houden van deze aandacht en daar proberen onderuit te komen. Anderzijds zullen klanten gaan groeien door de aandacht die wordt gegeven. Daarbij is het uitgangspunt 'zacht' zijn waar dat kan en hard optreden waar dat moet. Op deze manier zullen we meer uitstroom naar werk generen, maar ook de niet-willers traceren en maatregelen opleggen.

De start van de van het Groepsgericht Werken start dit najaar.

Om reeds ervaring op te doen met deze nieuwe methodiek is in 2014 gebruik gemaakt van een groepsgerichte sollicitatie- en arbeidstraining. Deze training was gericht op het vergroten van het arbeidspotentieel van de klanten. Daartoe is de Werkacademie ingeschakeld, een samenwerking van Optimisd en de WSD. De Werkacademie is een intensief trainings- en werktraject, met als doel de deelnemers zo snel mogelijk te laten uitstromen naar de reguliere arbeidsmarkt. De maximale duur van het traject is 10 weken.

4. Samenwerking met regiogemeenten en werkgevers

2014 heeft beleidsmatig vooral in het teken gestaan van de voorbereiding van de Participatiewet. Het gemeentelijk participatiebeleid, waaronder de werkgeversdienstverlening, is vastgesteld in samenwerking met regiogemeenten en werkgevers. Deze samenwerking is geregeld via het Werkbedrijf Brabant Noordoost.

5. Verbeteren van de effectiviteit en resultaten van het debiteurenbeleid

In het kader van verbetering van de effectiviteit van het debiteurenbeleid en het verhogen van de ontvangsten is eind 2014 een extern bureau ingeschakeld. Dit bedrijf is gespecialiseerd in zeer moeilijk inbare vorderingen. Tevens zijn efficiency maatregelen getroffen. Zo zijn de werkprocessen debiteurenbeheer geactualiseerd en opnieuw beschreven. Ook zijn medewerkers van Optimisd

geschoold. De maatregelen leveren dit jaar al resultaat op. In 2014 waren de baten € 14.936. Voor 2015 wordt een stijging verwacht van de baten tot ruim € 17.588.

6. Sturen op resultaat – verbetering van het managementinformatiesysteem

Het managementinformatiesysteem is verder uitgebreid. Hierdoor zijn de effecten van beleid en ontwikkelingen beter en sneller te monitoren en bijgesteld. Ook is de sturing op gegevensbeheer, dat wil zeggen de kwaliteit van de registratie van gegevens die de basis zijn voor de prestatie-indicatoren, verbeterd.

Om sturing op resultaat nog beter mogelijk te maken worden de doelstellingen van het participatiebeleid jaarlijks geconcretiseerd in een dienstverleningsmodel. In dit model worden in te zetten instrumenten, financiële kaders en taakstellingen voor de te onderscheiden doelgroepen gedefinieerd.

Daarnaast is een nieuw diagnose- en matchingssysteem in 2014 volledig geïmplementeerd. Dit systeem stelt de klantmanager in staat om de re-integratieactiviteiten beter te registreren en de klanten beter te diagnosticeren. Tevens kan de doeltreffendheid van het beleid beter worden gemeten. Het systeem heeft een eigen vacaturedatabase met daarin alle actuele beschikbare vacatures landelijk en regionaal, aangevuld met de vacatures en projecten verworven door de jobhunter van Optimisd. Vanuit de diagnose worden klanten direct gematcht op deze vacatures, waarbij ook gekeken wordt naar de persoonlijke competenties van klanten, naast het opleidingsniveau en de werkervaring.

In 2014 is Optimisd en daarmee ook Boekel aangesloten bij de Divosa Benchmark Werk en Inkomen. Door deelname is Optimisd in staat de prestaties en effectiviteit van het beleid beter te meten en wordt inzicht gekregen op welke wijze de kwaliteit van beleid en uitvoering verder kan worden verbeterd.

Extra maatregelen

Er zijn inmiddels ook nog andere maatregelen getroffen gericht op schadelastbeperking.

Er zijn of worden, in samenwerking met de WSW-bedrijven, diverse projecten gestart, gericht op uitstroom.

Trainingsprogramma jongeren

In samenwerking met het WSW-bedrijf WSD is een kortdurend traject ontwikkeld. Speciaal gericht op jongeren. Het betreft een intensief trainingsprogramma om steeds maximaal 15 deelnemers arbeidsfit te krijgen. Het project is succesvol wanneer deze deelnemers na afloop betaald werk vinden, of de gemeente een gefundeerd advies heeft over de vervolgmogelijkheden van de kandidaat. Het project is inmiddels afgerond, maar er komt een vervolg.

Samenwerkingsproject Boekel-IBN

Boekel heeft aan IBN aangegeven dat zij een gedeelte van de middelen uit de Algemene Gemeentelijke Reserve voor Boekel, wil inzetten ter bevordering van de re-integratie van de klanten. In samenwerking met Optimisd is een project opgestart om uitstroom en verbetering van arbeidsmarktperspectief te realiseren. Er zijn 13 kandidaten aangemeld voor dit project en in overleg met IBN is besloten 8 kandidaten te laten starten met het project. Na de trainingsperiode zijn vier kandidaten gestart met een bemiddelingstraject naar werk. Drie kandidaten zijn aangemeld voor het Transitiearrangement omdat er sprake is van een verminderde loonwaarde. Eén kandidaat is reeds uitgestroomd naar werk. Momenteel wordt bezien of dit project in 2016 een vervolg kan krijgen.

Samenwerking met bedrijfsleven

In nauwe samenwerking met het lokale bedrijfsleven, de gemeenten en het WSW-bedrijf worden projecten ontwikkeld gericht op het plaatsen (met loonkostensubsidie) van klanten met een beperkt verdienvermogen in het reguliere bedrijf.

Verwachtingen voor 2016 en volgende jaren

Verdeling macro BUIG-budget 2016

Onlangs zijn de voorlopige BUIG-budgetten voor 2016 bekend gemaakt. Landelijk gezien zijn de budgetten voor de gemeenten zeer wisselend. Er zijn gemeenten die er fors op vooruit gaan, en er zijn gemeenten die er om niet-verklaarbare redenen fors op achteruit gaan. De raad voor de financiële verhoudingen heeft geconcludeerd dat het verdeelmodel is verbeterd, maar dat het nog steeds fouten bevat. De VNG dringt aan op een 'time-out' en stelt voor om de budgetten voor 2016 te verdelen op

basis van historische uitgaven van de laatste twee jaar. Daardoor ontstaat rust en ruimte om het verdeelmodel op orde te brengen, de fouten eruit te halen en het vertrouwen te herstellen. Het streven moet zijn om een goed werkend model te hebben in 2017. Op korte termijn vindt hierover overleg plaats van de VNG en Divosa met de staatssecretaris van SZW.

Gemeentelijk BUIG-budget 2016

De gemeente Boekel behoort dit keer tot de 'voordeelgemeenten'. Vergeleken met 2015 is het budget voor de gemeente Boekel gestegen met 11,0% naar € 1.093.340.

Voor de raming van lasten en baten voor 2016 en volgende jaren wordt aangesloten bij de procentuele ontwikkeling van het macro BUIG-budget, zoals opgenomen in de Miljoenennota 2016. Voor de doorrekening van de baten geldt het voorlopige budget 2016 als vertrekpunt. Voor de doorrekening van de lasten gelden de te verwachten lasten over 2015 als vertrekpunt.

Bij de raming is ook rekening gehouden met de opbrengsten van de doorgevoerde en nog door te voeren maatregelen gericht op schadelastbeperking.

De voorlopige prognose voor 2016 tot en met 2019 is als volgt:

Boekel	2015	2016	2017	2018	2019
Toegekend budget	984.696	1.093.340	1.111.634	1.136.933	1.162.428
Lasten	1.184.421	1.159.320	1.181.549	1.209.069	1.236.801
Baten uit aflossing vorderingen	17.588	17.588	17.588	17.588	17.588
Resultaat	-182.137	-48.392	-52.327	-54.548	-56.785
Tekort als % van budget	-18,5%	-4,4%	-4,7%	-4,8%	-4,9%

Voor de goede orde wordt er op gewezen dat deze prognose nog met tal van onzekerheden is omgeven. Met name de geschetste problematiek met betrekking tot het Verdeelmodel en de onzekerheden met betrekking tot de mate van het economische herstel bepalen dat de houdbaarheid van deze prognose naar verwachting beperkt zal zijn.